

PRESENTACIÓ

Pere de Palol

La VI Reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica continua l'esperit i la tradició que varen moure tant la primera, a Vitòria, l'any 1966, com la de Montserrat, l'any 1978.

El propòsit a què responen les ponències encarregades a diversos estudiosos se centra en l'anàlisi de les ciutats tardoantigues d'Hispania, la cristianització i la topografia, com a ampli tema central de la Reunió.

A llarg dels anys, seguint els mateixos propòsits, l'evolució de la investigació arqueològica, els mètodes i les seves noves tendències han fet que les reunions tinguessin una temàtica i uns horitzons diversos i nous, sempre a to amb les ciències modernes de la investigació dels darrers moments del món romà i de la seva cristianització. De l'anàlisi preferentment iconogràfica dels primers anys, s'ha passat insensiblement als estudis dels problemes de socialització del món romà i a la introducció de la nova religió. Les tendències historicistes avui són directrius de recerca i de síntesi. Així la panoràmica històrica s'ha ampliat sensiblement.

Des de la Reunió de Portugal, hom s'ha centrat en el fet històric del coneixement del territori eclesiàstic, que acompanya el temple. S'hi insisteix a Cartagena, com a tema bàsic de reflexió, si bé en cap de les reunions hom s'oblida de la presentació de les noves descobertes i les noves interpretacions de monuments ja coneguts.

Portugal fou una gran obertura a l'arqueologia cristiana lusitana; a la vegada, es va reviuire el debat sobre la darrera cronologia del món visigòtic i l'enllaç arqueològic amb l'edat mitjana.

A Cartagena, amb les noves excavacions, s'obria una nova etapa per al meu bizantinisme, que fins aquell moment només s'havia fet evident amb poques restes arqueològiques.

València ens porta bàsicament a l'evolució urbana a partir de l'impuls episcopal i els nuclis urbans predominants a la ciutat, els episcopis. Hi ha dos elements prou atractius per a plantejar-nos aquests problemes: en primer lloc, la formulació actual que tenim ja del conjunt episcopal de *Barcino*, probablement encara amb problemes d'interpretació variada o nova. El segon, que ha donat lloc a la Reunió d'ara, són les troballes i la interpretació del conjunt episcopal de València, ubicat a l'àrea urbana del fòrum, amb una tradició històrica lligada a sant Vicenç, ja des del segle v, iniciada per Prudenci, d'una banda, i pels sermons de Sant Agustí, de l'altra. Aquests autors ho recullen per primer cop al segle v i esdevenen les fonts més velles que documenten l'anàlisi del martiri i de la troballa de les seves despulles a la sorra de la platja fins al seu trasllat a un temple que hom li dedica expressament.

Darrerament, com a gran novetat en procés d'investigació, s'ha definit un gran episcopi, probablement des del segle vi, en el conjunt de les esglésies de Terrassa, *Egara*, un municipi romà amb un reduït *territorium*, la qual cosa el fa enormement atractiu des d'un punt de vista històric.

Naturalment, les novetats arqueològiques han estat abundants i variades, fet que ha donat un contingut científic a la Reunió.

Els problemes foren introduïts per dos grups de referència estrangers, actualment en investigació: en primer lloc, per l'origen de l'urbanisme de la ciutat de Roma mateixa, estudiat pel professor Pergola, de l'Istituto Pontificio di Archeologia Cristiana de Roma, com a referència més central i llunyana; en segon lloc, per una síntesi del coneixement dels episcopis més propers, de França, especialment de la Provença, que ha portat el pro-

fessor Guyon, de la Universitat d'Aix-en-Provence. Dos punts de suport per a comparacions, tant si són resultats positius com negatius, que valoren el particularisme hispànic.

Malauradament, aquest any no hem gaudit de la presència del professor Duval, de la Sorbona, ni de monsenyor Saxer, del Pontifici de Roma, que han lligat, sobretot aquest darrer, quant als problemes martirials de València, els dos puntals de les reunions anteriors, cosa que volem recordar-los i agrair-los.

L'anàlisi i el plantejament de les noves realitats urbanes tardanes s'ha desenvolupat en l'àmbit peninsular amb un esforç de contingut nou, com a punt de discussió científica.

Les ponències encarregades pel Comitè Científic presenten aspectes d'un mateix propòsit d'anàlisi. Les comunicacions lliures amb les seves novetats completen l'horitzó general de la Reunió.

El tema hispànic té una introducció potent en la ponència dels professors Gurt i Hidalgo («L'urbanisme a la ciutat al llarg de l'antiguitat tardana»), amb la presentació de l'estat actual de recerca de les ciutats romanes i episcopals. Programes sobre l'origen de la cristianització urbana, per part del doctor Mateos, amb referències concretes des de Mèrida, valoren el paper del *suburbium*, i per a Tarragona, l'actualitza Macias. El tema lliga evidentment amb la ponència de Cristina Godoy sobre els màrtirs i la problemàtica funerària urbana. El gran bloc serà la implantació episcopal, les residències dels bisbes i el seu paper impulsor en les transformacions urbanes. L'exemple més clar i nou, evidentment, el trobem a la ciutat de València, presentat pels seus investigadors, amb el doctor Ribera al capdavant. L'episcopi barceloní ja publicat omplia el seu lloc en la investigació, i les noves i certament sorprenents excavacions de Terrassa, dirigides pel professor Tuset, aporten un punt

per a un debat molt ampli, tant arqueològicament com cronològica i social. Seguim sense notícies d'altres centres episcopals en altres ciutats on la documentació literària o suburbial és prou vàlida. Aquest és, per exemple, el cas de Tarragona o la només literària Lleida, des dels textos de Concenci, que ens deixen una panoràmica àmplia dels dos llocs reduïda a un aspecte parcial. Amb certa expectació s'esperaven les comunicacions sobre novetats arqueològiques d'excavació de *Segobriga*, del Tolmo de Minateda o Mértola, i també la revisió de velles teories, sobretot de la *Ilici* cristiana.

La revisió de la urbanística tardana es completa amb una presentació de la façana atlàntica que posa de nou sobre el paper el problema de les grans ciutats emmurallades. Al llarg d'aquest programa territorialment ampli, les bases i els nous documents sobre la urbanització tenen un suport concret i ric.

La Reunió ha estat possible gràcies a la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, que la inclou en els seus programes normals des de la Reunió de Maó; sempre amb el suport imprescindible, en aquest cas, de la ciutat i dels investigadors de València. A més de l'Institut, l'organitzen la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de València i l'Ajuntament de València, i la patrocina l'Institut d'Estudis Catalans, l'Ajuntament de València i la Universitat de València.

Dels membres del Comitè Científic, cal destacar el doctor Ribera, cap del Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de València i ànima dels treballs de la ciutat, que ha fet possible la feliç realitat de la Reunió i la possibilitat de l'edició conjunta de les actes. N'han tingut cura, a més, el professor Josep Maria Gurt i Núria Tena, de la Secció Històrico-Arqueològica. A tots ells, els meus agraïments més sincers.